SCIENCE HUB REVIEW
2026
Volume 1
Issue 5
www.sciencehubreview.uz
ILMIY ELEKTRON JURNAL

YOSHLAR TARBIYASIDA MILLIY MA'NAVIYAT VA DINIY QADRIYATLARNING UZVIY BOG'LIQLIGI

Maqsudov E'zozbek Sarvar o'g'li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, Gumanitar fanlar fakulteti, Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi 2-bosqich talabasi

maqsudovezozbek@gmail.com

Yo'ldashev Avazbek

Ilmiy rahbar

Annotatsiya

Mazkur tezisda shiddatli globallashuv hamda axborot oqimlari kuchayib borayotgan hozirgi sharoitda yosh avlod tarbiyasida milliy ma'naviyat va diniy qadriyatlarning o'zaro mushtarakligini ta'minlash masalalari dinshunoslik hamda ma'naviyat falsafasi nuqtai nazaridan tadqiq etilgan. Shuningdek, o'g'il-qizlar tafakkurida yot g'oyalarga qarshi mustahkam mafkuraviy immunitetni shakllantirish, sog'lom e'tiqod negizlarini mustahkamlash hamda yuksak axloqiy fazilatlarni kamol toptirishda ilmiy manbalardagi nazariy yondashuvlar tahlil qilingan. Tadqiqot yakunida yoshlar tarbiyasining nazariy va amaliy ahamiyatini ochib beruvchi yaxlit xulosa bayon etilgan.

Kalit so'zlar

Yoshlar tarbiyasi, milliy ma'naviyat, diniy qadriyatlar, axloqiy mezonlar, mafkuraviy immunitet, globallashuv, diniy bag'rikenglik, ma'naviy xavfsizlik, barkamol avlod, ma'rifat.

Аннотация

В данном тезисе с позиций религиоведения и философии духовности исследованы вопросы обеспечения органической взаимосвязи национальной духовности и религиозных ценностей в воспитании подрастающего поколения в условиях стремительной глобализации и усиливающихся информационных потоков. Также проанализированы теоретические подходы научных источников к формированию у молодёжи стойкого идеологического иммунитета против чуждых идей, укреплению основ здорового убеждения и развитию высоких нравственных качеств. В завершение исследования сформулирован целостный

вывод, раскрывающий теоретическое и практическое значение воспитательной работы с молодёжью. Ключевые слова:
Ключевые слова
Воспитание молодёжи, национальная духовность, религиозные ценности, нравственные критерии, идеологический иммунитет, глобализация, религиозная толерантность, духовная безопасность, гармонично развитое поколение, просвещение.
Annotation
This thesis examines, from the perspectives of religious studies and the philosophy of spirituality, the issues of ensuring the organic interconnection between national spirituality and religious values in upbringing the younger generation amid rapid globalization and intensifying information flows. It also analyzes theoretical approaches found in scholarly sources regarding the development of a firm ideological immunity against alien ideas among youth, the strengthening of healthy conviction, and the cultivation of high moral virtues. At the end of the study, a coherent conclusion is presented to highlight the theoretical and practical significance of youth upbringing.
Keywords
Youth upbringing, national spirituality, religious values, moral standards, ideological immunity, globalization, religious tolerance, spiritual security, harmoniously developed generation, enlightenment.

Zamonaviy dunyoda kechayotgan keskin g‘oyaviy tortishuvlar hamda axborot almashinuvining tezlashuvi yosh avlodni kamolga yetkazish masalasiga chuqur mas’uliyat bilan yondashishni talab qilmoqda. Har qanday jamiyatning o‘ziga xosligini asrab-qolishi va istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlarini belgilashi voyaga yetayotgan yoshlarning dunyoqarashi, axloqiy yetukligi va e’tiqodiy barqarorligiga bevosita bog‘liq. Mazkur murakkab jarayonda ilmiy manbalarga tayanish hamda ulardagi nazariy xulosalarni teran anglash muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimiz xavfsizligi va barqarorligini ta’minlashda milliy o‘zlikni anglash hamda ma’naviy qadriyatlarimizni qadrlash alohida o‘rin tutadi. O‘zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti I. A. Karimov o‘zining "O‘zbekiston XXI asr bo‘sag‘asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari" asarida muqaddas dinimizning xalq hayotidagi o‘rniga to‘xtalib, "Muqaddas dinimiz asrlar davomida xalqimizning ma’naviyati, axloqiy qiyofasi, urf-odat va an’analarini shakllantirishda beqiyos tayanch bo‘lib kelgan" – deb yozadi.[1] Davlat rahbarining mazkur mulohazasi xalqimizning ma’naviyati va odob-axloq

[1]Karimov I. A.O‘zbekistonXXIasrbo‘sag‘asida:xavfsizlikkatahdid,barqarorlikshartlarivataraqqiyotkafolatlari. – Toshkent: "O‘zbekiston", 1997. - 326 b.

me’yorlari tarixan diniy-axloqiy ildizlar bilan chambarchas bog‘lanib ketganini ko‘rsatadi. An’anaviy qadriyatlarimiz hamda ma’rifiy din ta’limotlarining uyg‘unligi jamiyatda mehr-oqibat, halollik va o‘zaro hurmat muhitini saqlab kelgan. Shu bois yoshlarga bu merosning asl mazmunini yetkazish ularning ma’naviy ildizlarini mustahkamlaydi. Bundan tashqari, mazkur kitobda mavjud xatarlarga nisbatan sergaklikka undab, "Diniy ekstremizm va aqidaparastlik g‘oyalarini yoshlar ongiga singdirishga urinish jamiyat barqarorligi, tinchligi va millatlararo totuvlikka jiddiy tahdid soladi"– degan xulosa beriladi. Ushbu ogohlantirish bugungi kunda ham dolzarbligini yo‘qotmagan bo‘lib, soxta diniy da’vatlar bilan buzg‘unchi oqimlarning g‘oyalarini farqlay olish zaruratini yaqqol namoyon etadi. Yoshlar tafakkurida ana shunday tanqidiy ko‘nikma shakllansa, ularni turli g‘arazli kuchlarning ta’siriga tushib qolishdan asrash osonlashadi. Demak, sog‘lom e’tiqod va hushyorlik birgalikda tarbiyalangandagina ma’naviy xavfsizlik ta’minlanadi.

Dinshunoslik darsliklarida dinning ijtimoiy-axloqiy mohiyati hamda bag‘rikenglik tamoyillari atroflicha yoritilgan. Jumladan, A. Hasanov va M. Qahhorova muallifligidagi "Dinshunoslik" darsligida dinning shaxs axloqiga ta’siri xususida, "Din insonni halollikka, poklikka, ezgulikka va o‘zaro hamjihatlikka chorlovchi muhim ma’naviy-axloqiy omildir" – deya ta’kidlanadi.[2] Mualliflarning ushbu fikri haqiqiy diniy qadriyatlarning bunyodkorlik va tarbiyaviy salohiyatini ochib beradi. Shaxsda halollik, poklik va hamjihatlik tuyg‘ularining kuchayishi nafaqat uning ichki dunyosini boyitadi, balki atrofdagilar bilan sog‘lom munosabat o‘rnatishiga ham yordam beradi. Yosh avlodga e’tiqodning ana shu axloqiy jihatlari tushuntirilsa, ularda mas’uliyat va insonparvarlik fazilatlari yanada chuqurroq ildiz otadi. Shu tariqa dinshunoslik bilimlari yoshlarning axloqiy kamolotiga xizmat qiluvchi muhim manba sifatida namoyon bo‘ladi.

Ko‘p millatli va turli e’tiqod vakillari yashaydigan jamiyatda tinchlik hamda totuvlikni asrash masalalari ham alohida e’tiborga molik. A. Ochildiyev va J. Najmiddinovlar

---

[1] Karimov I. A.O‘zbekistonXXIasrbo‘sag‘asida:xavfsizlikkatahdid,barqarorlikshartlarivataraqqiyotkafolatlari. – T.: "O‘zbekiston", 1997. - B. 35b.

[2] Hasanov A.,QahhorovaM.Dinshunoslik.Darslik. – Toshkent: "O‘zbekistonfaylasuflarimilliyjamiyati"nashriyoti, 2014. - 312 b.

hammuallifligida tayyorlangan "Dinshunoslik asoslari" o‘quv qo‘llanmasida bu borada, "Turli dinlarga mansub kishilar o‘rtasidagi o‘zaro hurmat, bag‘rikenglik va totuvlik g‘oyalari yosh avlodni insonparvarlik ruhida tarbiyalashning asosiy shartidir" – deb qayd etiladi. [3] Ushbu qarash yoshlar ongida o‘zga e’tiqodlarga nisbatan hurmat va murosa madaniyatini qaror toptirishning ahamiyatini ko‘rsatadi. Bag‘rikenglik shunchaki rasmiy qoida emas, balki kishi qalbidagi yuksak madaniyat va ma’naviy yetuklik belgisidir. Bunday qarashlar yoshlar o‘rtasida birdamlik va o‘zaro tushunish muhitini mustahkamlashga xizmat qiladi. Natijada jamiyatda barqarorlik va hamjihatlik yanada mustahkamlanadi. Ma’naviyat va ma’rifat tushunchalarining mazmun-mohiyatini o‘rganishda ensiklopedik va falsafiy manbalar ham muhim tayanch bo‘ladi. Olim Q. Nazarov tomonidan tuzilgan "Ma’naviyat asosiy tushunchalar izohli lug‘ati"da shaxs kamoloti haqida, "Shaxsning ma’naviy kamoloti uning milliy qadriyatlarga sadoqati, vijdoniyligi va umuminsoniy axloq mezonlariga amal qilish darajasi bilan belgilanadi" – degan ta’rif keltirilgan.[4]

Mazkur ta’rif tarbiya jarayonida tashqi nazoratdan ko‘ra ichki vijdon, sadoqat va axloqiy mezonlarga tayanish zarurligini anglatadi. Milliy qadriyatlarga hurmat bilan qarash umuminsoniy axloqiy tamoyillarga zid kelmaydi, aksincha, ularni bir-birini boyitib boradi. Yoshlarning ichki dunyosida halollik va vijdon uyg‘oqligi shakllansa, ular har qanday murakkab vaziyatda ham to‘g‘ri qaror qabul qila oladilar. Shu jihatdan ma’naviy kamolot shaxsning eng muhim fazilatlaridan biri hisoblanadi. Tarbiya jarayonining ijtimoiy muhit bilan bog‘liqligi ham ilmiy adabiyotlarda alohida ko‘rib chiqiladi. E. Umarov, M. Abdullayev va E. Hakimovlar hammuallifligidagi "Ma’naviyat asoslari" o‘quv qo‘llanmasida bu haqda, "Milliy va diniy qadriyatlarni yoshlar ongiga oila, ta’lim muassasasi va mahalla hamkorligida tizimli singdirish ularda 'ommaviy madaniyat’ning salbiy ta’sirlariga qarshi mustahkam ma’naviy qalqon hosil qiladi" – deb

---

[3] OchildiyevA.,NajmiddinovJ.Dinshunoslikasoslari.O‘quvqo‘llanma.–Toshkent: "Toshkentislomuniversiteti"nashriyot-matbaabirlashmasi, 2013. - 360 b.

[4]Nazarov Q.Ma’naviyatasosiytushunchalarizohlilug‘ati. – Toshkent: "G‘afurG‘ulomnomidaginashriyot-matbaaijodiyuyi", 2010. - 760 b.

ta’kidlanadi.[5] Ushbu fikr axborot makonidagi yuzaki va zararli oqimlarga qarshi kurashishda jamiyat institutlarining hamjihatligi naqadar muhimligini ko‘rsatadi. Oila bergan ilk tarbiya, ta’lim muassasalaridagi bilim va mahalladagi an’anaviy muhit birlashgandagina yoshlarda barqaror immunitet paydo bo‘ladi. Aks holda, tarqoq va tasodifiy ta’sirlar kutilgan samarani bermasligi mumkin. Shunday qilib, milliy va diniy qadriyatlarning tizimli singdirilishi yoshlarni ma’naviy jihatdan himoyalashning ishonchli yo‘lidir. Xulosa Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, shiddatli globallashuv hamda axborot oqimlari kuchayib borayotgan hozirgi sharoitda yosh avlodni ma’naviy va axloqiy jihatdan barkamol etib voyaga yetkazishda milliy ma’naviyat hamda diniy qadriyatlarning o‘zaro mushtarakligini ta’minlash eng muhim vazifalardan biridir. Tahlil etilgan ilmiy manbalar shuni ko‘rsatadiki, dinning halollik, poklik va ezgulikka undovchi g‘oyalari xalqimizning asriy milliy qadriyatlari bilan uyg‘unlashgandagina o‘g‘il-qizlar tafakkurida yot g‘oyalarga qarshi mustahkam mafkuraviy immunitet hamda sog‘lom e’tiqod shakllanadi. Shaxs kamolotida tashqi talablar bilan bir qatorda ichki vijdon uyg‘oqligi, milliy qadriyatlarga sadoqat va umuminsoniy axloq mezonlariga amal qilish jamiyat barqarorligi va o‘zaro totuvlikni asrashning muhim omili hisoblanadi. Shu bilan birga, oila, ta’lim muassasasi va mahalla hamkorligida olib boriladigan tizimli tarbiya yoshlarning qalbi va ongini zararli ta’sirlardan muhofaza qilib, ularda Vatan oldidagi burch hamda mas’uliyat tuyg‘usini kuchaytiradi. Yoshlarga milliy va diniy merosning haqiqiy insonparvarlik mazmunini ilmiy asosda tushuntirish ularning kelajakda yetuk shaxs bo‘lib shakllanishida mustahkam zamin yaratadi. Binobarin, yoshlar tarbiyasida milliy ma’naviyat va diniy qadriyatlar uyg‘unligini qaror toptirish jamiyatning ma’naviy xavfsizligini ta’minlash hamda barqaror taraqqiyotga erishishning asosiy shartlaridan biridir.

[5]Umarov E., Abdullayev M.,HakimovE.Ma’naviyatasoslari.O‘quvqo‘llanma. – Toshkent: "Cho‘lponnomidaginashriyot-matbaaijodiyuyi", 2006. - 128 b.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Karimov I. A. O‘zbekiston XXI asr bo‘sag‘asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. – Toshkent: "O‘zbekiston", 1997. - 326 b.

2. Hasanov A., Qahhorova M. Dinshunoslik. Darslik. – Toshkent: "O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashriyoti, 2014. - 312 b.

3. Ochildiyev A., Najmiddinov J. Dinshunoslik asoslari. O‘quv qo‘llanma.– Toshkent: "Toshkent islom universiteti" nashriyot-matbaa birlashmasi, 2013. - 360 b.

4. Nazarov Q. Ma’naviyat asosiy tushunchalar izohli lug‘ati. – Toshkent: "G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi", 2010. - 760 b.

5. Umarov E., Abdullayev M., Hakimov E. Ma’naviyat asoslari. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent: "Cho‘lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi", 2006. - 128 b.